

DOUĂ MEDALII INEDITE AFLATE ÎN PATRIMONIUL MUZEULUI DE ISTORIE SIGHIȘOARA

Mircea-Radu Iacob

Medalistică este o ramură a numismaticii, al cărei scop este studierea medaliilor. Termenul derivă din latinescul *metallum*, i- prin care se desemna o piesă din metal care avea forma unei monede, cu reprezentări pe ambele fețe și confecționate cu ocazia sărbătoririi unei persoane sau a unui eveniment. Nu avea putere circulatorie.

Medaliile au un caracter aniversativ, jubiliar, comemorativ.¹

Fără îndoială, cele mai vechi medalii nu făceau altceva decât să reproducă monedele contemporane, în valori ce depășeau cu mult piesele curente, folosite în schimbul curent. Toate exemplarele vechi grecești -, atât *decadrahma* ateniană (piesă de 10 *drahme*) comemorând bătălia de la Maraton din 409 î. Hr. împotriva invaziei persane, cât și *demareteionul* și *decadrahma* siracuzană (piese siracuzane din 480 și din 413 comemorând victoriile Siracuzei împotriva invaziilor cartagineze și ateniene) – pot fi considerate monede „rare”. E foarte probabil însă că ele nu au circulat, valoarea lor artistică și politică depășind pe ce nominală. *Decadrahma* ateniană din 490 ar fi fost chiar bătută spre a fi distribuită cetățenilor atenieni, ca răsplată pentru rolul lor în obținerea victoriei împotriva invadatorului persan.²

Semnificația politică a acestei „medalii” – fiindcă în fond e vorba de prima medalie din lume – este evidentă.

De la medalia politică ateniană sau siracuzană vom trece două secole mai târziu la o altă formă a medaliei politice: aceea destinată să exalte o anumită personalitate.

¹ Adina Berciu-Drăghicescu\G. D. Iscriu, *Introducere în știința istorică și în științele auxiliare- surse info-documentare*, Editura Universității din București, București, 2005, p. 153.

² Gheorghe Buzdugan, Gheorghe Niculiță, *Medalii și plachete românești*, Editura Științifică, București, 1971, p.5

Regii elenistici – Ptolemeii în Egipt, Seleucizii în Siria și în Asia Centrală, Antigonizii în Macedonia – vor imprima pe monedele lor respective.

Exemplul îl dăduseră însă satrapii marelui rege persan. Inspirându-se de la exemplul acestor satrapi, regii elenistici au dus însă până la capăt politica lor personală, destinată să ilustreze caracterul teocratic al dinastiilor întemeiate de ei. Piese de mari dimensiuni bătute în aur, argint sau bronz serveau ca și monedele propriu-zise, unui scop politic bine definit.

Există însă și unele piese care trebuie a fi considerate medalii propriu-zise și nu multipli ai monedelor curente. Locul cel dintâi în acest sens îl ocupă celebra medalie de aur a regelui Bactrianei, Eucratide (200-150), poate cea mai frumoasă medalie politică a unui suveran, pe care ne-a păstrat-o întreaga Antichitate.

Exemplul acestor suverani a fost urmat și de dinastia asiatică. Cel dintâi exemplu îl oferă dinastia parthică a Arsacizilor, începând cu mijlocul secolului III î. Hr. și aceea a dinastiilor din Nabatena.³

Un loc aparte în istoria artei monetare – fie că e vorba de monede propriu-zise, fie că e vorba de medalii propriu-zise – îl ocupă piesele romane republicane sau imperiale. Este astăzi un fapt bine cunoscut că moneda republicană, bătută prin grija magistraților monetari (tresviri monetales) a oferit un excelent prilej marilor familii aristocratice din Roma spre a-și realiza pe această cale foarte eficace un program de propagandă politică.

În epoca imperială, propaganda imperială continuă încă și mai stăruitor. În lipsa altor mijloace de propagandă, monedele reprezentau un mijloc ideal de exaltare a virtuților reale sau imaginare ale diferiților împărați sau ale poporului roman. Ele exprimau un program politic asemănător celui exprimat de numeroasele emisiuni și legende monetare romane.

³ *Ibidem*, p.7

Împărații romani au bătut însă și „medalii” propriu-zise și anume piese de diferite mărimi destinate darurilor și propagandei politice. Unele, executate în aur, erau trimise în dar șefilor barbari cu care imperiul – mai ales în secolele IV – VI – trebuia să mențină pe această cale raporturi diplomatice și militare necesare echilibrului tot mai instabil al imperiului roman în ultimele sale secole de existență.

În epoca medievală merovingianului Dagobert îi datorăm o adevărată medalie, pare-se bătută la Limoges, unde continuau să lucreze unii meșteri ce posedau încă tradiția romană a executării unor astfel de piese.

În secolul al XII – lea primele medalii propriu-zise, sunt acelea bătute de Francesco II, duce de Carra. El prin aceasta comemorează recucerirea Padovei din 15 august 1390, și în amintirea tatălui său.

Marele creator al medaliei moderne rămâne însă Antonio Pisano, născut la Verona în 1397, dintr-o familie burgheză de origine toscană. Ea reprezintă vizita la Florența a împăratului Ioan VIII Paleologul, cu prilejul conciliului ce a avut loc în acest oraș în 1439.

Școala italiană va continua să dea cel mai mare număr de medaliști, printre care se numără: Maffeo Olivieri, Francesco da Sangallo, padovanul Cavino, Benvenuto Cellini și Leone d'Arezzo.

În secolul al XVI – lea, Nicolas leclerc și Jean de Saint-Priest, Jean et Colin Lepère, Jean Marende duc totuși greu lupta cu artiștii italieni de la curtea lui Francisc I: Benvenuto Cellini, Benedetto Ramelli și Matteo del Nassaro.

La mijlocul secolului al XVI – lea o inovație tehnică de mare însemnătate, va modifica profund istoria medalisticii și anume: inventarea mașinii de bătut monede și medalii. Ea a fost folosită pentru prima oară la Augsburg, și apoi la Nürnberg. În Franța ea este folosită sub domnia lui Henric al II – lea, iar în Spania sub domnia lui Filip al II – lea.

O dezvoltare excepțională a artei medalistice, se observă sub domnia lui Maximilian I dorind pe această cale să își exprime autoritatea politică.

Medaliștii germani de mare însemnătate, din a doua parte a secolului al XV – lea ar fi:

Albrecht Dürer, Peter și Hermann Vischer de la Nürnberg, urmați apoi de Peter Flötner, Mathes Gebel, Ludwig Krug, Hans Bolsterer, Joachim Deschler, Hans Schwartz și Friederich Hagenauer.⁴

În a doua jumătate a secolului al XVI – lea, apar Tobias Wolf, Ludwig Neufarer, care este și medalistul curții imperiale de la Praga, Valentin Maler și Osterer Deschler.

Medaliștii germani, rămân unii dintre cei mai mari artiști din secolele trecute.

Mai jos vom prezenta cele două medalii.

Zwei einzigartige Medaillen aus dem Patrimonium des Schäßburger Geschichtsmuseums (Zusammenfassung)

Die Medaillistik ist jener Zweig der Numismatik, welche sich mit dem Studium der Medaillen beschäftigt. Medaillen haben einen ehren- gelegenheits- oder Gedenkcharakter.

Einen besonderen Platz in der Geschichte der Münzen – seien dieses einfache Münzen, oder Medaillen – nehmen die römischen republikanische oder imperiale Exemplare ein.

Der Bedeutendste Meister der modernen Medaille bleibt jedoch Antonio Pisano, 1397 in Verona, in einer bürgerlichen Familie toskanischer Herkunft geboren.

Mitte des XVI. Jahrhunderts - sollte eine technische Neuerung von großer Bedeutung die Geschichte der Medaillistik grundlegend verändern – die Entwicklung des Medaillen- und Münzpräge - Verfahrens.

Die deutschen Medaillisten zählen weiterhin zu den größten Künstler der vorigen Jahrhunderte.

Cuvinte cheie: medalie, Muzeul de Istorie, Transilvania, Brașov, Sighișoara,

Schlüsselwörter: Medaille, Geschichtsmuseum, Siebenbürgen, Brașov, Sighișoara.

⁴ *Ibidem*, p. 10

Fig. 1

Prima dintre ele reprezintă, organizarea la Sighișoara a unei expoziții meșteșugărești în anul 1868.

Medalie Nr. Inv. 4746, Material: bronz; Greutate: 12,2 gr.; Diametru: 30 mm.; Muchie: netedă.

Descriere Avers: Scriere concentrică, în germană „SCHÄSSBURGER GEWERBE AUSSTELLUNG” și anul 1868. În centrul cercului șezând este reprezentată Transilvania, care își sprijină mâna dreaptă de un scut reprezentând stema Transilvaniei (acvila centrală, având la stânga respectiv la dreapta soarele și luna; dedesubt aflându-se șapte turnulețe), iar în mâna stângă ține o cunună. În dreapta ei se află un bust așezat pe un pedestal, și o masă pe care se află un echer un compas și un pergament.

Descriere Revers: În prim plan stema Sighișoarei (care este reprezentată de un turn mare, cu trei turnulețe mai mici deasupra, sub arcada turnului în picioare se află un leu ținând în mana dreaptă o spadă), în spatele turnului se află mai multe clădiri, și un copac. În secțiune literele „J·T·” (Josef Tautenhayn).

Fig. 2

A doua medalie reprezintă întâlnirea asociației meșteșugarilor sași, la Brașov în anul 1886.

Medalie Nr. Inv. 4681, Material: bronz; Greutate: 223,5 gr.; Diametru: 85 mm.; Muchie: netedă și cerc perlat exterior.

Descriere Avers: În mijloc stema Transilvaniei, scriere concentrică în germană „SIEBENBÜRGEN 1538-1690”, urmând apoi două cercuri concentrice ce conțin efigiile celor 20 de principii ai Transilvaniei, începând cu Ioan Zapolya și terminând cu Mihai Apafi. Mai jos scris foarte mic „ENTWORF · V · – AD · RESCH – GRAV · V · – J· SCHWERDTNER” (modelată și gravată de Johann Schwerdtner)

Descriere Revers: În mijloc stema orașului Brașov (formată dintr-o coroană cu fleuroane în formă de crin, din care pornește un trunchi de copac cu 13 rădăcini). Scriere concentrică „KRONSTADT 1886”. Concentric apar numele celor 16 localități săsești importante și cu stema fiecăruia: Sibiu (Hermannstadt), Cluj-Napoca (Klausenburg), Bistrița (Bistritz), Orăștie (Broos), Nocrich (Leschkirch), Mediaș (Mediasch), Reghin (Sächsisch-Regen), Sighișoara (Schässburg), Făgăraș (Fogarasch), Rupea (Reps), Aiud (Nagy-Enyed), Cincu (Grossschenk), Sebeș (Mülbach), Miercurea Sibiului (Reussmarkt), Târgu Mureș (Maros-Vásárhely), Alba Iulia (Karlsburg).

